

Sygn. akt I PK 263/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 18 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gersdorf

w sprawie z powództwa Grażyny Z.
przeciwko Sądowi Okręgowemu
o zapłatę dodatkowego wynagrodzenia rocznego i odsetek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2011 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych
z dnia 31 sierpnia 2010 r.,

**oddala skargę kasacyjną i przyznaje stronie pozwanej od
strony powodowej 900 zł (dziewięćset) tytułem zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z 20 maja 2010 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo w części, w której Grażyna Z. domagała się zapłaty 30.426,41 zł tytułem dodatkowego wynagrodzenia rocznego za lata 2006-2009 i umorzył postępowanie w pozostałej części. Sąd ustalił, że powódka 24 lutego 2000 r. została powołana na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego i od 25 maja 2000 r. jest zatrudniona w tym Sądzie. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uchwałą z 24 listopada 2005 r. zezwolił na pociągnięcie powódki do odpowiedzialności karnej, zawiesił ją w czynnościach służbowych sędziego na czas trwania postępowania i obniżył o 30% jej wynagrodzenie na czas trwania tego zawieszenia. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z 22 października 2009 r. powódka została uniewinniona od popełnienia stawianych jej zarzutów. Sąd Okręgowy w S. 15 grudnia 2009 r. przekazał na konto bankowe powódki 104.903,91 zł tytułem wyrównania wynagrodzenia za pracę na lata 2006-2009, obniżonego o 30% w okresie zawieszenia jej w czynnościach służbowych. 26 stycznia 2010 r. powódka wezwała pozwanego m. in. do zapłaty 30 426,41 zł (tj. 7.249,48 zł, 6.689,16 zł, 7.456,61 zł, 9.031,16 zł) z ustawowymi odsetkami tytułem niezapłaconych za lata 2006-2009 dodatkowych wynagrodzeń rocznych tzw. „trzynastek”.

Sąd Rejonowy powołując się na art. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080 ze zm.), jak i na uchwałę SN z 25 lipca 2003 r., III PZP 7/03, OSNP 2004, nr 2, poz. 26, stwierdził, że powódce nie przysługują dodatkowe wynagrodzenia roczne za lata 2006-2009, ponieważ w tym okresie była ona zawieszona w czynnościach sędziego i nie świadczyła faktycznie (efektywnie) pracy. Zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych nie mieści się w katalogu usprawiedliwionych nieobecności w pracy i zwolnień od pracy wymienionych w art. 2 ust. 3 pkt 3 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym. Sąd Rejonowy nie podzielił również stanowiska powódki, że odmowa wypłaty dodatkowego wynagrodzenia rocznego jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, ponieważ prokuratorowi Elżbiecie K., która była również zawieszona w czynnościach służbowych w związku ze sprawą, w której w stan oskarżenia została

postawiona powódka, wypłacono dodatkowe wynagrodzenia roczne za okres zawieszenia w czynnościach służbowych.

Apelację od wyroku wniosła powódka. Zarzuciła naruszenie: 1) art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym, 2) art. 129 § 2 i 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) w związku z art. art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym, 3) § 1 i § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (Dz.U. 1996 r., Nr 60, poz. 281), 4) art. 8 k.p., 5) art. 217 § 1 i § 2 k.p.c.

Sąd Okręgowy III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 31 sierpnia 2010 r. apelację oddalił. W uzasadnieniu podkreślono przede wszystkim, że nieprawidłowy jest pogląd powódki, że art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym należy interpretować w ten sposób, iż wynagrodzenie roczne należy się nie za efektywny czas pracy, a za pozostawanie w stosunku pracy. Sąd Okręgowy również powołał się w tym zakresie na uchwałę SN z 25 lipca 2003 r., III PZP 7/03, OSNP 2004, nr 2, poz. 26. Podkreślono także, że zarówno Konstytucja RP, jak i Prawo o ustroju sądów powszechnych określają i prawa i obowiązki sędziów. Gwarantują nieusuwalność sędziego, immunitet, wynagrodzenie niezależne od ilości świadczonej pracy wynagrodzenie w czasie braku aktywności zawodowej wobec przejścia w stan spoczynku. Z drugiej strony sędzia musi i w służbie i poza nią strzec powagi stanowiska, unikając wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności i osłabiać zaufanie do jego bezstronności. Ograniczeniem dla sędziego jest obowiązkowe zawieszenie w czynnościach służbowych w razie wydania przez sąd dyscyplinarny uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej i obniżenie wynagrodzenia. Takie zawieszenie przejawia się w tym, że sędzia nie wykonuje pracy, jest nieobecny, co ma istotny wpływ na prawo do wynagrodzenia rocznego. Wykonując zawód sędziego, należy liczyć się z możliwością zawieszenia w czynnościach służbowych. Rozwiązanie to ma umocowanie ustawowe i brak jest jakichkolwiek podstaw, aby je kwestionować.

Powódka powyższy wyrok zaskarżyła w całości skargą kasacyjną, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego przez:

1) błędną wykładnię art. 129 § 2 i 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w związku z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym poprzez przyjęcie, że okres zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych na czas trwania postępowania karnego w skutek uchwały Sądu Dyscyplinarnego zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej jest okresem nieprzepracowanym w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym, gdy okres takiego zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych należy traktować jako okres przepracowany w rozumieniu z wskazanego art. 2 ust. 1 ustawy,

2) błędną wykładnię art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym i niewłaściwe zastosowanie art. 129 § 1 zamiast art. 129 § 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, błędną wykładnię art. 298² k.p. w związku z § 1 wydanego na podstawie art. 298² k.p. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (Dz.U. Nr 60, poz. 281) i tym samym przyjęcie, że nieobecność w pracy z powodu choroby i nieobecność w pracy z powodu zawieszenia w czynnościach służbowych sędziego na gruncie ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym muszą być traktowane identycznie jako okres nieprzepracowany.

3) niewłaściwe zastosowanie art. 178 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym.

4) błędną wykładnię art. 129 § 3 i 4 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych poprzez mylne uznanie, że obniżenie wysokości wynagrodzenia przez Sąd Dyscyplinarny obejmuje całkowite pozbawienie prawa do wynagrodzenia rocznego, podczas gdy wskazany przepis jednoznacznie określa zakres, w jakim możliwe jest obniżenie wynagrodzenia sędziego.

Jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, które sformułowane w formie następujących pytań:

1) czy nieobecność w pracy z powodu choroby i nieobecność w pracy z powodu zawieszenia w czynnościach służbowych w oparciu o art. 129 § 2 ustawy z Prawo o ustroju sądów powszechnych na gruncie ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym muszą być traktowane identycznie?

2) czy okres zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych z urzędu przez Sąd Dyscyplinarny na podstawie art. 129 § 2 w związku z art. 80 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, w wyniku podjęcia uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, należy traktować jako okres przepracowany w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym, czy też jako okres nieprzepracowany w rozumieniu ustawy?

3) czy sędzia pozbawiony możliwości efektywnego świadczenia pracy przez cały rok kalendarzowy w wyniku podjęcia uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej i zawieszenia go w czynnościach służbowych nabywa prawo do wynagrodzenia rocznego na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym, czy też prawa tego nie nabywa z uwagi na uznanie okresu zawieszenia w czynnościach służbowych sędziego za okres nieprzepracowany?

4) czy przy ustalaniu wysokości dodatkowego wynagrodzenia rocznego wypłacanego na podstawie ustawy o wynagrodzeniu rocznym sędziemu wlicza się wynagrodzenie otrzymane przez niego za okres zawieszenia w czynnościach służbowych w wyniku podjętej przez Sąd Dyscyplinarny uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej?

Skarżąca wniosła o: 1) uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w całości i orzeczenie co do istoty, tj. zgodnie z żądaniem apelacji, 2) zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa za wszystkie instancje oraz za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych, o ile nie zostanie złożony spis kosztów, 3) ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu lub innemu sądowi równorzędnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nie mieć uzasadnionych podstaw.

Wstępnie należy stwierdzić, że nie zostały naruszone przepisy art. 129 § 2 i 3 u.s.p. oraz art. 178 ust. 2 Konstytucji RP. Przepisy te stanowią bowiem o wynagrodzeniu, które zostało obniżone w okresie trwania okresu zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych.

W sprawie rozstrzygnięcia wymagała natomiast problem dodatkowego wynagrodzenia rocznego, tzw. trzynastki, które jest uregulowane w ustawie z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080, ze zm. – dalej ustawa). Zasadnicze znaczenie miał więc zarzut naruszenia art. 2 ust.1 i 2 tej ustawy. Przedstawiony problem prawny można sprowadzić do rozstrzygnięcia, czy okres zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych jest okresem przepracowanym, czy też nieprzepracowanym w rozumieniu art. 2 ustawy.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że ustawodawca wyliczył enumeratywnie okresy, kiedy przepracowanie 6 miesięcy warunkujących prawo do wynagrodzenia rocznego nie jest wymagane i jest to wyliczenie wyczerpujące. Wśród tych przerw nie jest wymienione zawieszenie w czynnościach służbowych. Tak więc niewykonywanie pracy przez okres, co najmniej 6 miesięcy sprawia, że pracownik nie nabywa prawa do tego świadczenia.

Przechodząc do analizy przepisów art. 2 ustawy należy stwierdzić, że problem zaliczenia okresów pozostawania w stosunku, w których nie była świadczona praca i niewymienionych w art. 2 ust. 3 ustawy budziła do tej pory liczne wątpliwości i kontrowersje. Należy przyjąć, że dodatkowe wynagrodzenie roczne ma charakter premii. Tak więc w odróżnieniu od wynagrodzenia zasadniczego nabycie prawa do premii może być uzależnione nie tylko od należytego wywiązywania się z obowiązków ale i od innych przesłanek. Ustawa wprowadza dwie przesłanki nabycia prawa do trzynastki. Jedną z nich jest (art. 2 ustawy) przepracowanie całego roku kalendarzowego u danego pracodawcy. Minimalny okres przepracowany u danego pracodawcy wynosi 6 miesięcy (art. 2 ust. 2 ustawy). Natomiast w art. 2 ust. 3 przewidziane są wyjątki od tego wymogu. Pierwsza grupa dotyczy sytuacji spowodowanych zbyt wczesnym zakończeniem lub zbyt późnym rozpoczęciem pracy w danym roku (art. 2 ust. 3 pkt 1-5 oraz 7).

Druga grupa wyjątków wiąże się z rozstrzyganym problemem, gdyż dotyczy przerw w wykonywaniu pracy (jej świadczeniu). Przypadki te wymienione w art. 2 ust. 3 pkt 6 ustawy dotyczą przerw urlopowych, kiedy pracownik pozostaje w stosunku pracy ale obowiązek jej świadczenia zostaje zawieszony. Wśród tych wyjątków nie został wymieniony okres zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych.

Problem zaliczenia okresu czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby do stażu (okresu przepracowanego) od którego zależy nabycie prawa do trzynastki został rozstrzygnięty w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2011 r. (III PZP 3/11, niepublikowana). Skład orzekający w niniejszej sprawie podziela uzasadnienie stanowiska wyrażonego w powyższej uchwale, że okresy przepracowane należy rozumieć jako okresy faktycznie (efektywnie) przepracowane u danego pracodawcy. Należy więc przyjąć, że z redakcji art. 2 ustawy wynika, iż wyliczenie wymienionych w jej art. 2 ust. 3 przypadków, w których przepracowanie co najmniej 6 miesięcy nie jest wymagane ma charakter wyczerpujący. Identyczne stanowisko w odniesieniu do możliwości zaliczenia okresu choroby sędziego do okresu przepracowanego zostało zajęte przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 25 lipca 2003 r. (III PZP 7/03, OSNP 2004, nr 2, poz. 26).

Z powyższych powodów nie można było też uznać, że doszło do naruszenia art. 298² k.p. w związku z § 1 rozporządzenia MPiPS z 15 maja 1996 r.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.